

Tilläggsyrkande

2024-04-05

Ärende nr: SLK-2023-01043

Yrkande angående – Inriktning för uppdraget att förstärka arbetet mot antisemitism och islamofobi inom ramen för Levande historia.

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Socialnämnd Centrum ges i uppdrag att omedelbart avsluta samarbetet med Ibn Rushd.

Yrkandet

Stadsledningskontoret ska finansiera satsningar och initiativ från berörda förvaltningar, bolag och civilsamhälle som bedöms stärka arbetet mot antisemitism och islamofobi.

Det är minst lika viktigt att kommunen tar sitt ansvar i att inte finansiera odemokratiska och rasistiska föreningar. Det är direkt olämpligt att Ibn Rushds kommunikatör öppet främjar Hamasdemonstranter på stadens gator och torg.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-03-15

Ärendenummer SLK-2023-01043

Handläggare

Ida Rosell

Telefon: 031 368 03 30

E-post: ida.rosell@stadshuset.goteborg.se

Inriktning för uppdraget att förstärka arbetet mot antisemitism och islamofobi inom ramen för Levande historia

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Inriktning för uppdraget givet i budget 2024 att förstärka arbetet mot antisemitism och islamofobi inom ramen för Levande historia, i enlighet med vad som framgår av stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, godkänns.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige har i budget 2024 gett kommunstyrelsen i uppdrag att förstärka arbetet mot antisemitism och islamofobi inom ramen för Levande historia. I detta ärende redovisas inriktningen för genomförande och uppföljning av uppdraget.

Levande historias främsta uppdrag är att stödja satsningar för skolning av ungdomar i demokrati med respekt för alla människors lika och okränkbara värde. Att förstärka arbetet mot antisemitism och islamofobi innebär i denna inriktning att bidra till ökad kunskap, bättre stöd, förstärkt kommunikation och synliggörande, stärkt samverkan och samordning. Detta görs genom att etablera kontaktytor med berörda förvaltningar och civilsamhälle som når målgrupperna och skapa strukturer för dialog, samverkan och uppföljning. Satsningar från förvaltningar och civilsamhälle som bedöms stärka arbetet mot antisemitism och islamofobi och bidra till att synliggöra minoritetsgrupperna som en del av Göteborgssamhället kan finansieras genom den förstärkta budgeten.

Parallellt med att stadsledningskontoret arbetar med föreliggande uppdrag, bereds angränsande uppdrag där stadsledningskontoret ser ömsesidiga beroenden och möjligheter till samordning för att stärka stadens samlade arbete mot rasism.

Samverkan mellan förvaltningar och bolag och företrädare för judiska och muslimska grupper är en förutsättning för att förstärka arbetet. Att insatser riktas till stadens och målgruppernas reella behov, säkerställs genom kontinuerlig dialog och uppföljning. Rapportering till kommunstyrelsen om arbetets genomförande och resultat sker årligen via Levande historias verksamhetsberättelse.

Bedömning ur ekonomisk dimension

I och med den förstärkta budgeten på 4 mnkr till Levande historia från och med 2024 är den totala budgeten för Levande historia på 9,3 mnkr årligen.

Kommunstyrelsen tog 1998 beslut om att inrätta Levande historia i Göteborg på stadsledningskontoret (dnr 0504/98). 2005 utökades medlen till att uppgå till 1,3 mnkr per år. Medlen till Levande historia förstärktes ytterligare 2019 och den årliga budgeten uppgick till 5,3 mnkr. Av dessa fördelas 3,3 mnkr till beslutade projektansökningar och egna initiativ från Levande historia löpande över året. Sedan 2019, se dnr 0312/18, är 2 mnkr avsatta till insatser att stärka arbetet mot antisemitism och intolerans genom kunskapshöjande, främjande och förebyggande insatser, varav drygt 1 mnkr är bundna till projektet Under samma himmel samt stöd till Judiska församlingen i Göteborgs utåtriktade skolverksamhet.

Den förstärkning som beslutades i kommunfullmäktiges budget 2024 på 4 mnkr kommer att riktas till initiativ i förvaltningar och bolag samt civilsamhället som stärker arbetet mot antisemitism och islamofobi. Arbetet kommer att ske i samverkan mellan Göteborgs Stad och berörda grupper och huvudsakligen riktas till verksamheter som berör barn och unga.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Levande historia har inom ramen för sitt uppdrag ett särskilt fokus på barn och unga. Den beskrivna inriktningen förväntas stärka stadens arbete med att respektera, främja, skydda och uppfylla mänskliga rättigheter för judar och muslimer i Göteborg. Inriktningen stimulerar ökad kunskap och dialog vilket skapar en ökad medvetenhet, förståelse och respekt för varandras olika bakgrund och religion med utgångspunkt i alla människors lika värde och rättigheter. Att etablera systematisk kontakt och samverkan med minoritetsgrupperna stärker möjligheterna till delaktighet och inflytande i frågor som berör dem. Levande historia arbetar för att Göteborg ska vara en stad för alla och för att åstadkomma ett synliggörande av judar och muslimer som en del av Göteborgssamhället och stadens historia. Detta görs genom att exempelvis finansiera satsningar och samarbeten som främjar inkludering och social sammanhållning.

Med inriktningen av budgetuppdraget bidrar staden till att öka möjligheterna att förstärka det ömsesidiga förtroendet mellan Göteborgs Stad och minoritetsgrupperna judar och muslimer. Inriktningen utgår från Levande historias arbetssätt om att samverka nära aktörer som når ungdomar och med en lyhördhet inför behov av kunskap och stöd.

Ärendet

Kommunfullmäktige har i budget 2024 gett kommunstyrelsen i uppdrag att förstärka arbetet mot antisemitism och islamofobi inom ramen för Levande historia. I detta ärende redovisas inriktningen för genomförande och uppföljning av uppdraget.

Beskrivning av ärendet

Levande historias uppdrag

1998 inrättade kommunstyrelsen en långsiktig, lokal satsning som kom att kallas Levande historia i Göteborg. Satsningen skulle utgöra ett stöd till den nationella myndigheten Forum för levande historia. Utgångspunkten var Förintelsen och nazismens brott mot mänskligheten, men syftet var även att de historiska erfarenheterna skulle knytas samman med dagsaktuella frågor samt skapa förståelse för samhällets värdegrund. Genom ett kommunfullmäktigebeslut 2002 breddades Levande historias uppdrag att även omfatta kommunismens och andra totalitära ideologiers brott mot mänskligheten. 2005 fattade kommunstyrelsen ett beslut om att på nytt utvidga uppdraget att handla om brott i alla politiska system. Levande historias verksamhet utgår från FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Kommunstyrelsen ansvarar för uppdraget.

Levande historias viktigaste uppgift är att, utifrån historiska erfarenheter stödja satsningar för skolning av ungdomar i demokrati med respekt för alla människors lika och okränkbara värde. Andra uppgifter är att motverka fördomar, totalitära ideologier samt upplysa om brott mot mänskligheten som skett och sker under olika politiska system.

Levande historia ska samverka med andra aktörer för att genomföra olika insatser och kan även genomföra aktiviteter i egen regi samt bidra till att andra aktörer kan genomföra aktiviteter i egen regi. Levande historia ska vara lyhörd för signaler om händelser av relevans för insatsen och vara beredd att hjälpa till på olika sätt. Levande historia arbetar utifrån ett kommunalt perspektiv och ska vara ett komplement till ordinarie verksamhet. Den primära målgruppen är ungdomar.

I regeringens åtgärdsprogram mot antisemitism respektive islamofobi definieras begreppen. *Antisemitism* är ideologier, uppfattningar eller värderingar som ger uttryck för fientlighet mot judar. Sverige står även bakom IHRA:s (International Holocaust Remembrance Alliance) arbetsdefinition av antisemitism som lyder: ”En bestämd uppfattning om judar som kan uttryckas som hat mot judar. Språkliga och fysiska uttryck för antisemitism riktas mot judiska eller icke-judiska personer och/eller deras egendom samt mot judiska institutioner och religiösa samlingsplatser”. Som jude kan man också bli utsatt genom att ens rättigheter som nationell minoritet kränks. *Islamofobi* är ideologier, uppfattningar eller värderingar som ger uttryck för fientlighet mot islam och muslimer eller förmodade muslimer.

Angränsande uppdrag

Parallellt med att stadsledningskontoret arbetar med föreliggande uppdrag, bereds uppdrag som angränsar till förstärkningen av arbetet mot antisemitism och islamofobi. Stadsledningskontoret ser ömsesidiga beroenden och möjligheter till samordning mellan uppdragen för att stärka stadens samlade arbete mot rasism. Stadens arbete mot rasism förväntas generellt sett bidra till att motverka antisemitism och islamofobi specifikt.

- Uppdrag att ta fram förslag på hur Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism 2020-2023 kan förlängas. I uppdraget ingår att uppdatera planen efter nya omvärldsförutsättningar (KF-budget 2024).
- Uppdrag att föreslå hur ansvaret för Göteborgs Stads arbete med mänskliga rättigheter kan samordnas och tydliggöras organisatoriskt. Syftet är att skapa en mer effektiv organisation och förbättra stödet till nämnderna (KF-budget 2024).
- Uppdrag att utreda hur ojämlikhet mellan olika grupper utifrån diskrimineringsgrunderna kan synliggöras. Arbetet ska ske i samverkan med akademin (KF-budget 2024).
- Uppdatera modellen för normmedvetet arbetssätt och föreslå hur den kan implementeras i fler av Göteborgs Stads verksamheter (KF-budget 2024).
- Uppdrag att återkomma med förslag på hur staden kan bidra till att trygga säkerheten för judar i Göteborg (KF 2023-12-07 § 95).
- Ungdomsfullmäktige har på stormöte 2024-02-28 fattat beslut om att ”anordna ett dialogmöte med Judiska ungdomsförbundet för att diskutera vad som behöver göras för att motverka antisemitism i dagens unga Göteborg”.

Sedan 2019 är Göteborgs Stads medlem i ECCAR och har åtagit sig att arbeta utifrån ett tiopunktsprogram. Genom denna inriktning stärker vi stadens arbete utifrån åtagandena genom att till exempel involvera och konsultera olika aktörer och grupper för att följa utvecklingen samt främja lika rättigheter och möjligheter i samhällslivet.

Göteborgs Stads har ansvar att efterleva lag om nationella minoriteter och minoritetspråk (2009:724). Den judiska minoriteten utgör en av de fem nationella minoriteterna och har därmed särskilda rättigheter och staden särskilda skyldigheter. Dessa innefattar att informera om rättigheter, skydda och främja jiddisch och judars möjligheter att behålla och utveckla sin kultur. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av jiddisch ska särskilt stödjas. Judar ska enligt minoritetslagen också ha möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och Göteborgs Stad ska så långt det är möjligt samråda med minoriteten i sådana frågor.

Lägesbeskrivning från berörda minoritetsgrupper

Stadsledningskontorets rapport *Om afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi, rasism mot samer. Rapport om minoriteters utsatthet* (SLK-2023-00750) utgör ett kunskapsunderlag för inriktningen. Rapportens rekommendationer från medverkande representanter från minoritetsgrupperna är tillsammans med övriga samråd och dialoger som stadsledningskontoret har haft med berörda grupper, en grund för inriktningen av de utökade medlen inom uppdraget Levande historia.

Representanter från Judiska församlingen i Göteborg anser att det finns behov av ökad kunskap framför allt inom skolan och bland lärare. De menar att pedagoger behöver stöd och verktyg för att kunna hantera fördomar och konflikter som också påverkas av omvärldshändelser. Judiska församlingens representanter vill också synliggöra judisk-göteborgsk historia, genom exempelvis stadens kulturinstitutioner och stadsvandringar, för att befästa att det judiska är en del av Göteborg. Det framkommer hur minoriteten under många år har dämpat synligheten av sin judiska sida och lyft fram sin svenska sida för att bli mer accepterad och inkluderad. Representanterna betonar att judar samtidigt har rättigheter som nationell minoritet där judisk identitet och judiskt liv ska ta plats.

De menar att det är en förflyttning som inte är enkel att göra med tanke på den otrygghet som finns. De efterfrågar även en egen kontaktyta för dialog med Göteborgs Stad där judiska frågor samlat kan lyftas.

Representanterna från den Muslimska samverkansgruppen framför att den kraft som finns inom det muslimska civilsamhället kan bidra i arbetet för en mer jämlik och inkluderande stad. Det kan exempelvis handla om att bryta nyrekryteringen till kriminella gäng, arbeta mot desinformation om socialtjänsten eller att få fler barn att gå i förskolan.

Grupperingen önskar en mer regelbunden dialog med staden. Gruppen anser att det krävs ett arbete för att stärka tilliten och förtroendet, både från staden till den muslimska gruppen och från den muslimska gruppen till staden. Vidare lyfter representanterna att det vore värdefullt om Göteborgs Stad genomförde en enkätundersökning gällande hur muslimer upplever livet i Göteborg. I avstämningar framgår även behov av en ökad medvetenhet och acceptans för religiösa högtider och dess sedvanor i framför allt skolan, men också på stadens arbetsplatser.

Stadsledningskontorets iakttagelser

Förutom dialog med berörda grupper får stadsledningskontoret också en bild över problematiken genom kontakt med olika förvaltningar. Nedan presenteras ett urval.

Inom skolan kan konflikter i omvärlden ta sig in i elevernas vardag och påverka deras trygghet och arbete i skolan. Att stärka skolans möjlighet att hantera ökad polarisering, kränkningar och trakasserier samt frågor som kan bli kontroversiella i klassrummet har lyfts från exempelvis referensgruppen för Levande historia.

Genom intervjuer och undersökningar har socialförvaltningen Nordost sett att ungdomar upplever att rasism påverkar dem i deras vardagsliv och deras psykiska hälsa.

Anmälningsbenägenheten är låg och majoriteten av de tillfrågade unga vet inte vart de ska vända sig när de utsätts för rasism. Skolan visar sig vara en sårbar plats där det behövs insatser för att barn ska känna sig trygga.

Förvaltningen för demokrati och medborgarservice har invånarguider som möter medborgare. I de dialoger som invånarguider för med olika grupper framkommer att flera inom den muslimska gruppen upplever en ökad islamofobi främst vid nationella händelser och uttalanden, men även på grund av att Göteborgs moskén har fått ta emot allt fler hot. De vittnar om att fler muslimer vill flytta eller har flyttat från Sverige då man inte känner sig välkommen eller som en del av samhället.

I stadsledningskontorets kommande redovisning av en övergripande lägesbild av brott och otrygghet i Göteborg sammanställs underlag från staden om särskilt utsatta grupper i Göteborg. Där konstateras att tillhörigheten till en eller flera minoritetsgrupper ökar den upplevda och faktiska otryggheten.

Genom historien och än idag har rasismens varierande uttryck påverkat minoriteternas rättigheter och möjligheter på olika sätt. Såväl judar som muslimer är diversifierade grupper. För att kunna vara lyhörd för signaler om händelser av relevans och vara beredd att hjälpa till på olika sätt, är det av vikt att skapa ytor för dialog och samverkan med dessa grupper. Det blir ett sätt att möta reella och aktuella behov och följa satsningarnas verkan.

Inriktning för det förstärkta arbetet mot antisemitism och islamofobi

Den förstärkning om 4 mnkr som beslutades i kommunfullmäktiges budget 2024 för uppdraget Levande historia kommer i föreliggande inriktning bidra till ökad kunskap, bättre stöd, förstärkt kommunikation och synliggörande, stärkt samverkan och samordning för arbetet mot antisemitism och islamofobi. Detta görs genom att stadsledningskontoret arbetar med följande:

- Etablerar kontakt samt skapar struktur och systematik för arbetet med, och mellan, förvaltningar och bolag som når Levande historias primära målgrupp ungdomar och civilsamhälle som företräder grupper som utsätts för antisemitism och islamofobi.
- Finansierar satsningar och initiativ från berörda förvaltningar, bolag och civilsamhälle som bedöms stärka arbetet mot antisemitism och islamofobi och synliggöra minoritetsgrupperna som en del av Göteborgssamhället. Exempelvis Under samma himmel, Eid-firande och synagogevisningar. Vid relevanta initiativ samarbetar Levande historia och ansvarig part vid planering, genomförande och uppföljning. Stadsledningskontoret följer löpande arbetet och säkerställer att satsningar organiseras och utförs på ett ändamålsenligt och kvalitativt sätt.
- Synliggör och kommunicerar Levande historia arbete, via stadens upparbetade kanaler.

Samverkan mellan förvaltningar och bolag och företrädare för judiska och muslimska grupper är en förutsättning för att förstärka arbetet. Att insatser riktas till reella behov, såväl stadens som målgruppernas, säkerställs genom kontinuerlig dialog och uppföljning. Rapportering till kommunstyrelsen om arbetets genomförande och resultat sker årligen via Levande historias verksamhetsberättelse.

Christina Eide

Eva Hessman

Direktör utveckling och hållbarhet

Stadsdirektör